

Izhaja
vsak drugi in četrti
četrtek v mesecu.

Naročnina
stane
80 kr. na leto.

Posamezne številke
se dobivajo po 5 kr.

GLASNIK

Naročnino in dopise
pošiljajte uredništvu
»Glasnika«
Poljanska cesta 58.

Oglasila
delavcev, ki nimajo
dela, ali delo-
dajavcev, ki iščejo
delavcev, se vspreje-
majo zastoj!

Krščanski delavci, združite se!

Štev. 9.

V Ljubljani, 14. marca 1895.

Letnik I.

Načrt katoliških delavskih društev.

Odposlanci raznih nemških katoliških delavskih društev so se nedavno na Dunaju sešli in so v zvezi z nekaterimi državnimi poslanci sklenili ta-le načrt:

1. Delo je dolžnost in splošno premoženje vseh zdravih ljudij; po delu je mogoče, da si človek zagotovi pravico za svoj obstanek. Pošteno in dobro delo, kakor tudi pravična cena in plača za delo vstvarja splošno blagostanje narodov.

2. Delo torej ne sme biti monopol kapitalu, pa tudi ne sme postati po kapitalističnem gospodarstvu žrtva oderuštva in izsesavanja, kot se sedaj mnogokrat godi.

3. Država je dolžna po zakonodajstvu in po upravi braniti pošteno delo; torej je mora namenu primerno organizovati, da je obvaruje izsesavanja in oderuštva in da zagotovi vsakemu delavcu njegovemu delu primerno pravično plačo.

4. Otroško in žensko delo po tvornicah se mora popolnoma odpraviti. Ker se to ne more takoj doseči, se mora najprej odločno skušati, da vsaj tisto žensko delo odpade, ki škoduje zdravju in poklicu ženske kot žene in matere ali družinskemu življenju, ali ki napravlja neopravičeno konkurenco moškemu delu.

5. Ponočno delo naj se le tistim podjetjem dovoli, pri katerih se ne more delo pretrgati iz tehniških vzrokov.

6. Ob nedeljah in zapovedanih praznikih mora vsako delo počivati. Izjema se sme dovoliti samo v točki 5. omenjenim podjetjem.

7. Delavsko dōbo mora država urediti tako, da je primerna pravičnim zahtevam delodajavcev. Za vsa posebno težka in zdravju škodljiva dela, kot n. pr. v rudokopih in drugih takih podjetjih ne sme trajati delavska doba dalje, nego osem ur. V obrtnih in tvorniških podjetjih in pri prometu ne sme prava delavska doba presegati 10 ur med 24 urami.

8. Da se zagotovi delavcu po točki 3. tega načrta mu pripadajoča pravična plača, in da se omogoči delodajavcu izplačevanje te plače, se morajo skleniti stroge zakonite določbe proti goljufiji in oderuštvi in proti vsakršni nespodobni konkurenci.

9. Ker smo prepričani, da je v naukih in napravah krščanstva jedino prava pot za rešitev socialnih vprašanj in za osvobodjenje človeštva iz vsakršne sužnosti, zato

zahtevamo, da se podeli naši veri v družini in šoli spodobno mesto, vzlasti, da se naši otroci versko-nravno vzgajajo, konečno, da se v vsem družabnem življenju nauki naše vere v dejanju kažejo.

10. Ker je temelj vsemu družabnemu redu družina, zato sodimo, da je glavna naloga javne oblasti, da z zakoni in s primernim izvrševanjem zakonov v upravi v vseh obzirih varuje in povspesuje družinsko življenje.

11. Da se omogoči vsakemu državljanu doseči primerno omiko, se mora na vseh državnih učivnicah poučevati brezplačno.

12. Zahtevamo, da se izvrši obvezno in za življenje zadostujoče zavarovanje za bolezen, proti nezgodam, za onemoglost in starost, kakor tudi preskrbljenje vdov in sirot; za te blagajne zahtevamo tako uredbo, da ne bo uprava požrla s svojimi stroški neprimerno velikega dela dohodkov, kakor se sedaj velikrat godi.

13. Zahtevamo svobodo društev in shodov in da se popolnoma varuje pravica združevanja.

14. Zahtevamo da se odpravi časniški kolek, ki obtežuje razvoj poštenega in poljudnega časopisja, da se ne zabranjuje raznašanje in prodajanje knjig in časopisov, torej tiskovno svobodo v pravem pomenu in zato tudi zakonito varstvo proti priobčevanju napačnih poročil, proti napadom vere in npravnosti, družine in osebne časti; konečno stroga določila proti vsaki kakoršnikoli skvarjenosti.

15. Zahtevamo, da imajo vsi moški državljani, ki imajo popolne državljanske pravice, od dovršenega 24. leta aktivno in od dovršenega 30. leta pasivno volivno pravico.

16. Zahtevamo, da se proglasi volivna pravica kot volivna dolžnost in da se sklenejo stroge zakonite določbe v obliki zapora, če jo kedo prestopi ali če se gode pri volitvah neredi.

17. Izdajanje denarja in denarnih znakov vsake vrste, kredit in zavarovanje, pošte, brzojavi, telefoni in železnice, rudokopi in pridobivanje petroleja, konečno vse take za javni blagor potrebne naprave in podjetja naj se odvzamejo zasebnim podjetnikom. Izjema velja le pri kreditnih in zavarovalnih društvih, ki so ustanovljena po načelih vzajemnosti.

18. Izdajanje delnic in dolžnih pisem, ki se glase na »prinašave« (au porteur) se mora prepovedati.

19. Potegujemo se zato, da se ohrani pravično pridobljena lastnina, pa tudi da se temeljito preosnuje dedno pravo.

Te točke priporočamo katoliškim delavskim društvom v premislek. Medsebojni razgovori, razne skušnje utegnejo marsikaj izpopolniti. V točki 9. se nam zdi potrebno, da se namesto »krščanstva« naravnost imenuje »katoliška cerkev«, saj pravega krščanstva tako ni drugod nego pri nji in le ona more s svojo organizacijo z nauki in z vzgledom zopet ozdraviti razdruženo družbo. — V kratkem se obeta shod avstrijskih katoliških delavcev in tam se bodo še jedenkrat obravnavale navedene točke in se določil skupni načrt. Z veseljem pozdravljamo tudi slovenski katoliški delavci to misel in nadajamo se da nas bo uresničena tem preje do zaželenega cilja pripeljala.

Naša organizacija.

Slov. kat. del. društvo je dalo podpore svojim bolnim udom v 3. in 4. tednu meseca svečana 62 gl. 60 kr., torej vsega skupaj 109 gl. 80 kr. Tu naj pogledajo tisti, kateri društvo toliko obrekujejo, posebno pa »Delavec« naj si zbrise oči! — Društvo naznanja, da je 4. t. m. umrl redni ud Blaž Potočnik, katerega priporoča vsem svojim udom, da bi se ga spominjali v molitvah. V sredo ob 5. uri je društvo zanj oskrbelo v šenklaški cerkvi sv. mašo. Pri društvenem shodu dne 10. t. m. se je tudi sklenilo, da se čisti dobiček prihodnje zabave da rajnega ostalim. Naj v miru počiva!

Društveni shod slov. kat. del. društva dne 3. sušca. Predsednik Trtnik otvori shod ob 6. uri zvečer. Gostinčar se začetkom svojega govora spominja umrlega nadvojvode Albrehta, ter pozivlje navzoče, da spominu uda svitle cesarske hiše in zmagalca pri Novari in Kustoci zakličejo trikrat »slava«, kar navzoči navdušeno storé. Govornik kritikuje zadnjo številko »Delavca«, ki pravi, da ima naše društvo 1500 premnoženja in da je od tega dalo do 20. januarja samo 22 gl. podpore svojim udom ter si dovoljuje vprašati, koliko so dali v teku 6 mesecev socijalni demokratje svojim udom. Sicer pa naj le nekoliko počakajo, bodo vže še kak račun zvedeli, ker mi svojih računov ne zaklepamo, ampak jih objavljamo. Trditev »Delavca«, da se mi ne brigamo za obč. volivno pravico in osemurno delo zavrača govornik odločno. Za njim govori dr. Krek, kateri predlaga, naj se sestavi kolikor mogoče natančna statistika vseh delavcev v Ljubljani in po deželi, s posebnim ozirom na njihove plače, spol in starost. Zato naj se voli odbor, kateri ima sestaviti vsa to stvar zadevajoča vprašanja. Vse to se je jednoglasno vsprejelo. Potem dr. Krek še predlaga, naj bi se poskrbelo, da bi dobili delavci vse njih zadevajoče zakone v slovenskem jeziku za male novce. Izdalo naj bi jih društvo ali »Glasnik«. Konečno opozarja navzoče, naj se pridno vdeležujejo prepotrebni konferenc v frančiškanski cerkvi. — Da so navzoči vsprejeli ta opomin, kaže najbolj ob ponedeljkih in četrtek cerkev

sama, kjer zelo veliko število mož iz delavskega stanu posluša lepe in temeljito sestavljene govore v obrambo najsvetejših resnic. — Jeraj govori potem, naj bi si društvo ustanovilo zaklad, iz katerega bi dobivali udje pogrebščino. Pri tem se oglasi Gostinčar, ter pravi da je zato, ali ta stvar bi se pri nas težko izvedla radi raznih pomislekov. Nasvetuje pa, naj udje hranijo v društvu v ta namen denar, in sicer kolikor bi kdo mogel in kadar bi se zadosti nabralo, naj se vpišejo v kako vže obstoječih pogrebnih bratovščin. To se je konečno tudi vsprejelo.

Katol. del. društvo za Prevalje in okolico.

Piše se nam: Dasi je hudo snežilo in brila ostra burja, da si le težko mogel na prosto, bil je nedeljski mesečni shod katol. del. društva vendar zelo dobro obiskan. Zbralo se je pri Štekl-u pri Fari kakih 200 ljudi, med njimi nekateri celo iz daljne Črne in Možice. — Ko je pozdravil gospod Kolenc navzoče, govoril je najprej g. tajnik Ebner o štrajkih, o katerih je vedno toliko brati po listih. Kazal je, kaj provzročuje štrajke in da za delavca obrodé večinoma le slabe učinke. Delavci naj na krščanski postavni podlagi zahtevajo svoje pravice. — Gospod Podgorec je nadaljeval o socijalnem vprašanju, pojasnjujoč od kod so nastale sedanje žalostne razmere; od razkošnosti, neznosne konkurence, modernega lažinapredka itd., ki je vzel delu pravico in čast. Opomore naj stalen zaslužek, za katerega naj poskrbi država po krščanskih postavah. Da le-to dosežemo, zato se treba družiti in skupno zahtevati pravico. — Gospod tajnik Ebner na to še kaže, kako važno je baš v naših časih tudi v javnem življenju izvrševanje kršč. dolžnostij in pripoveduje, kako blagotvorno n. pr. na Dunaju vpliva javno izpovedanje krščanstva na ljudstvo. Opominja delavce, naj se svoje vere vedno zavedajo in jo tudi v javnem življenju kažejo, ter zvesto izpolnujejo vse svoje dolžnosti. — O isti stvari spregovori tudi še g. Podgorec. — Oglasilo se je 29 novih udov. Skupno število udov je sedaj 201.

Iz Zagorja: Od novega leta, ko smo v kat. delavski družbi spremenili pravila kat. delav. društva tako, da dobiva bolni ud skozi osem, oziroma deset tednov 2 gl. tedenske podpore, je razdelilo društvo 59 gl. mej bolne ude. Vodstvo blagajne je v spretnih rokah! Glavnica pa pri vsem tem še ni pričeta. Radoveden sem, koliko je že Grablovic razdelil. Ne pove nikedar nobene računa, ali kaj? Njegova trobenta »Delavec« o tem tudi molči! No, pa saj je pri neki priliki menda rekel ženi, ki ga je prosila podpore za svojega moža, sledeče resnične besede: »Od nas nimate ničesa pričakovati.« Celo Grablovic včasih resnico govori!! Novi udje k našemu društvu vedno pristopajo, tako, da jih imamo že do 200. Kakor hitro skopni sneg, začnemo zidati katol. delav. dom, četudi bi ga neka stranka rada razdrila in uničila, še predno je sezidan, hoteč zabraniti njegovo zidanje.

Javni ljudski shod v Vitkovcih na Moravskem.

Dne 25. svečana je sklicalo kat. del. društvo »Ravnost« v Vitkovcih svoj javni shod, ki je bil tako znamenit,

da moramo tudi svojim bralcem podati kratko poročilce o njem. K shodu, katerega se je vdeležilo mnogo katoliških in socialno-demokratskih delavcev iz Moravske in Poljske Ostrave, je prišel voditelj katoliško-socialnega gibanja med Čehi, č. g. duhovnik dr. Horsky. V svojem govoru je pojasnoval razmerje med delavskim stanom in vero. Štirje socialisti so mu odgovarjali in lagali, da je vse pokalo, češ, da socialni demokratje nikedar ne napadajo vere in duhovnikov, zraven pa v jedri sapi mahali po škofih, po redovnikih, skratka proti cerkvi. Posebno neumno se je obnašal neki mladi zdravnik dr. Jetel. Poslušalci so se večinoma smijali njihovim govorom. Dobro so jim odgovarjali katoliški govorniki, zlasti dr. Horsky. Neki socialist je konečno celo rekel, da bi dal življenje zanj. »Jaz pa za vas«, mu je odgovoril Horsky. — Zmedenost pojmov in obratnost v lazi in zavijanju se je pri soc. demokratih pri tem shodu posebno lepo pokazala. Tudi mi pravimo: socialne demokrate in njihovo delovanje je treba le dobro izpoznati, potem je vsa njihova moč pri kraju.

Zadnji Delavec piše zaradi podpor, katere so dobili udje slov. kat. del. društva v pol leta. Mi mu povemo, da je dobil vsakteri, kdor koli se je oglasil tudi tedaj, ko še ni imel nobenih pravic do podpore; nikdar se ni reklo, da ni v blagajni, kakor delate vi. Koliko smo pa dali zadnjih 5 tednov, se vidi na drugem mestu v tem listu. Vprašamo pa, koliko ste dali vi v 20 letih svojega obstanka? Odgovorite! Mi smo dali natančni letni račun pri občnem zboru, in smo ga objavili v listu. Sodrugi, pa vi to storite in objavite vse račune svojih društev v »Delavcu«, ako morete z njimi med svet? Občni zbor ste sklicali, pa je bilo premalo vdeležencev, niste mogli zborovati. Ne vemo sicer, katerih je manjkalo, odbornikov ali udov, a to je gotovo, da taki ljudje nimajo pravice nas kritikovati. Kar govorite o 8 urnem delu in o volivni pravici, je naravnost obrekovanje. Kdor je bral naše resolucije, se bo čudil, kako je mogoče tako lagati.

„**Zajmy dělnictva**,“ krepki češki kat. delavski list se v svoji zadnji številki prav bratovsko spominja našega lista in naše organizacije pišoč: »Slovenski bratje se gibljejo, njih »Glasnik« v oddelku »naša organizacija« javlja celo vrsto kat. delavskih društev in pozivlje k daljši organizaciji. Vsprejmite bratje od nas iz daljne Morave srčno željo, naj bi ne samo Vaš list, marveč tudi Vaša katoliška organizacija se vedno bolj širila, da bi ob svojem času se kje sešli k skupnemu shodu in, da bi se nas jako mnogo združilo pod znamenjem naše rešitve — sv. križem. Živio! — To željo imamo tudi mi. Oddaljeni smo drug od drugega, toda jedna načela in bratska ljubezen nas družijo. Živela češko-slovenska vzajemnost katoliških delavcev!

Politika po svetu.

Bogokletstvo. Soc. demokr. poslanec Žoré je te dni v francoski zbornici izrekel te-le satansko-bogokletne besede: »Pred vsem se mora razširjati misel, da ni nobene stalne resnice, da nobena oblast, noben verski nauk ne more omejiti večnega prizadevanja, večnega iskanja človeškega rodu. Če bi se Bog sam pokazal v čutni obliki ljudstvu, bi bila prva človekova dolžnost, da mu odpove pokorščino in da ga ima kot sebi jednakega, s katerim se razgovarja, ne pa kot gospodarja, ki ga uboga.« — Te grozne besede so popolnoma v socialno-demokratskem smislu. Noben socialni demokrat ne misli drugače, če tudi v različnih razmerah svoja načela hinavsko zakriva. Socialni demokratje ne priznavajo nobene stalne resnice, nobenega stalnega prava, nobene stalne npravnosti in vere. — Pravijo, da bodo osvobodili človeka, pa ga ponižujejo do divje zveri, ki ima tudi samo toliko vere, kolikor ima moči v krempljih in v zobeh in, ki toliko drži na resnico, kolikor je — sita.

Angleška dolenja zbornica je izvolila poseben odsek 25 poslancev, ki naj skliče odposlance izmed delavcev brez dela in naj preiskuje: 1. Kako daleč sega potreba in kakšno je pomanjkanje pri delavcih brez dela? 2. Kakšne pravice ima že sedaj gosposka, da more pomagati tem revežem? 3. Kakšni zakoni bi se mogli skleniti v zbornici ali kaj bi mogla storiti vlada, da bi se temu pomagalo? Odsek mora prav kmalu vsaj za sedaj sestaviti predloge v tem obziru.

Vstaje. Poleg vojske med Kitajci in Japonci, ki je pomorila že nad tisoče ljudi, je sedaj na dveh krajih po svetu vstaja. Puntajo se na otoku Kubi, koder imajo Španci vrhovno oblast in v haitski republiki. Mnogo človeške krvi se bo pri tem prelilo. Španci so poslali z doma pomoči svojim vojakom. Haitške republike predsedniku pa pomagajo Amerikanci.

Volivna preosnova se vendar-le izvrši. Sedaj jo prekuhava tiho in skrito od volivnega odseka izvoljeni pododsek. Zbornica bi to stvar gotovo zavlekla, če ne bi sam presvitli cesar zahteval od vlade, da mora kaj storiti v ti zadevi. Zadnji četrtek je bilo ministersko posvetovanje, kateremu je cesar predsedoval. Vsi časniki pišejo, da so obravnavali volivno preosnovo. Zadnjo soboto je minister Plener zbornico priverjal, naj jo kmalu sklene. Če se v kratkem ne reši to vprašanje, bodo sedanji ministri skoro gotovo morali odstopiti.

Delavska štatistika. Načrt zakona v tej zadevi je že izdelan. Glavna določila so ta-le: Vstanovi se poseben urad s predsednikom, njegovim namestnikom in potrebnimi uradniki, ki bo zbiral številske podatke glede delavskega, obrtnega in kupčijskega stanu. V kolikor zadeva zavarovanje proti nezgodam poljedelske delavce, se bo pečal ta urad tudi z njimi. Temu uradu morajo zadevni činitelji vedno resnično poročati, kar zahteva od njih. Uradniki imajo pravico po dnevu in po noči, kadar se dela, ogledati si tvornice in delavnice. Kdor bi

jim branil pri njihovem poslu, ali bi ne hotel prav odgovarjati vprašanjem, se kaznuje prvič do 300 gold., drugič do 1000 goldinarjev. V pomoč temu uradu imenuje vlada poseben pomožni svet, v katerem bodi tretjina delavcev, tretjina delodajavcev, in tretjina mož, sposobnih za ta posel. Ta svet ima dolžnost posredovati in podpirati namene delavskega urada. Uradniki so vsi zavezani strogo ohranjati tajnost glede stvari, ki so jih izvedeli. — Ta načrt je izdelal poslanec Baernreither. Da bo imel kaj vspeha, se bo moralo še mnogo dopolniti. Najvažnejše točke, o čem in s kakšnimi nameni naj deluje delavski urad, so prepuščene upravnim gosposki. Pomožnega sveta delovanje bo brez pomena, če mu zakon natančneje ne odmeri delokroga. Iz vsega srca želimo, da bi ta pričetek zakonite delavske organizacije in potrebne avtonomije njegove, ne postal samo mrtev uradniški stroj; zato se nadajamo, da bodo katoliško misleči poslanci porabili to priliko in skušali kolikor je sedaj mogoče, nepopolnemu načrtu vdihniti duha in v njem oživiti misli sv. Očeta, izražene v delavski okrožnici.

Razvedrilo.

Materina molitev.

I.

Nekje na slovenskem Koroškem se skriva v ljubezni dolinici zala gorska vasica, obdana s precej visokimi in gostimi gozdi obraščenimi holmi. Bistri potočki, ki žuborijo iz gozdnih goščav, dajejo ljubezni, ropotu velikega mesta oddaljeni vasi osvežujoče živosti in barvitosti.

Na koncu vasi se razteza zala domačija. Njen prejšnji gospodar, pošten mož, je umrl pred več leti, zapustivši vdovo s hčerko in sinom; pa tudi pobožna, le za duševni in telesni blagor svojih otrok skrbeča mati je kmalu sledila svojega soproga v drugi boljši svet. Hči se je omožila ter prevzela posestvo. Sin Vojteh se je pa podal v kratkem v glavno mesto, da dovrši svoje učenje na vseučilišču ter da nastopi jednoletno vojaško službo. Včeraj se je vrnil po več letih zopet pod rojstno streho, v naročje ga vroče pričakuje ter bratovski ga ljubeče sestre. Pa njihovo snidenje bilo je zelo žalostno.

Stara Neža, njegova prejšnja strežnica, je kar ostrmela; tudi njegova sestra, gospa Havelkova, bi se bila malo ne zjokala nad ljubljnim Vojtehom; z vso močjo se je vprišla prešinjajočemu jo čustvu in solzam; kajti nekdanji čvrsti in zdravi Vojteh je imel prej zdrava in cveteča lica vpadla, medlo, motno oko; njegova hoja je bila negotova, majava, prejšnja prožnost je bila izcela uničena — vsa suha postava je kazala neovrgljiva znamenja neozdravljive pljučne bolezni. Isti večer je izrekel vaški kovač, da je z mladim gospodom slabo, — pa kovač se ni motil.

Ko je bil pred leti Vojteh zapustil rojstno hišo, je bil nadejni mladenič poln zdravja in močij. Pa v glavnem mestu se je vdal izcela novim dojmom ter se vrgel v

burni tok velikomestnega življenja. Kmalu se mu je pridružila množica slabih tovarišev, površnih ljudi brez pravih načel, katerim je bila prava pobožnost in vera le predmet zabave in zasmehovanja; Vojteh, ki ga je navdajala nepravda častilakomnost, je hotel svoje tovariše v vsem prekositi. Cele noči je preživel z njimi v zaduhlih, z dimom napolnjenih krčmah, v kavarnah pri biljaru in kvartah, izročaje se neizmernemu pijančevanju in grešnim veselcam. Plesne zabave in izleti, pri katerih se ni niti denarja, niti zdravja varovalo, so bili na dnevnem redu. Na vseučilišču, katero je Vojteh obiskoval, so podučevali tudi nekateri profesorji, ki so zanikajoč Boga postavili človeškega duha čez vse. Kaj čuda torej, da se je navzel neizkušeni mladenič krivih nauk svojih učiteljev, na katere je gledal kakor na prave zvezde vede in prosvete. Ker ni imel nobenega poštenega prijatelja, ki bi ga varoval, ki bi ga opominjal, izmuznili so se mu kmalu iz spomina blagonosni opomini ranjke matere; seme dobrih nauk, ki je vložila dobra mamica v rahlo otroče srce, je uničila burja predno je kali poglalo; nežni cvet prave krščanske vere je sezgal mrzel vihar nevere.

Pred leti je zapustil domačo hišo čvrst in zdrav, zdaj se je pa vrnil s spodkopanim zdravjem in, kar je še žalostnejše, s temno, nezadovoljno mislijo in z dušo, ki jo je oskrunila nevera.

Drugega dne se je sprehajal Vojteh po velikem, vzorno gojenem vrtu, ki se je raztezal za sestrinim dvorcem. Bil je lep dan, nebeški azurni obok je žarel v najjasnejši sinjini, bučelice so brenče poletovale od cvetke do cvetke nabiraje sladki prašek; bezeg je izdihoval omamljujoče vonjavo in hrošči so se preganjali v gorkem zraku. Vsa narava je kazala veselje in čilo življenje. Tudi Vojteh se je čutil močnejšega po okrepčujočem spancu. Mimogredoči sosed ga je pozdravil ter ga dobrosrčno vprašal: »Kako vam pa je, gospod Vojteh? To je lepo, da nas niste pozabili, da ste se zopet vrnili domov.«

»Lepa hvala,« odvrnil je mladi mož, »pri meni ni vse v redu, pa upam, da se bom kmalu pozdravil v domačem svežem zraku. V velikem mestu, kjer vsaka ulica drugače smrdi, zboli kmalu človek. Tukaj-le na prsih me zelo boli, no, mislim, da bo kmalu dobro, kaj ne?« Pri tem se je nasmehnil in podal staremu možu svojo kostnato roko, pa ta je dobro zapazil, kako je bil ta nasmeh prisiljen.

K skrbi, katero je imela pospa Havelkova za bratovo zdravje, se je kmalu pridružila še večja bol; spoznala je v svojo neizrekljivo žalost, da je njegova duša še bolj bolna, kakor telo. Ko se je pa približala nedelja, je nagovorila laskavo brata:

»Gotovo boš šel z nami v cerkev, ali ne, ljubi brat?«

Vojteh se je zamračil in se je vanjo jezen zadril: »Pa, če ne bom šel? Jedenkrat mi ukazujete, naj se varujem, pa zdaj me hočete zavleči v cerkev, kjer je vedno mrzlo, kakor v kleti, potem pa še oni smrdljivi dim kadila, ki dihanje le ovira in pada na prsi. Hočeš-li,

da skupaj v miru živiva, me nikar ne jezi s takimi neumnostmi, podobnim rečem sem se že davno odvadil.

Sestro je pri teh besedah kar mraz stresel, ni odgovorila, toda v cerkvi pri božji službi je plakala tako grenko, da so se ljudje po nji ozirali. Imeti breznadejno bolnega brata in ga imeti vedno na očeh, to žalostno stvar bi iz ljubezni do Boga rada prenašala. Rada, z vso ljubeznijo in požrtvovalnostjo bi mu stregla do smrti — da pa odriva od sebe njen nesrečni brat najlepšo in najbolj izdatno tolažbo vseh trpečih, da odriva od sebe vero in veronauk ter svojo dušo tako večnemu pogubljenju izroča, — to je bilo zanjo preveč!

Nekega dne je srečala gospoda župnika, kateri jo je prijazno vprašal; »Zdaj imate svojega brata Vojteha doma, kako mu pa je?«

»Oh, gospod župnik, temu se slabo godi, jako slabo. Pa pri vsem tem noče ničesa slišati o molitvi in veri. Zadnjič je rekel mojemu možu, da ne veruje nič,« zahtela je gospa. Župnik se je prizadeval žalostno potolažiti in ji obljubil, da ga bo po priliki zopet na pravo pot pripeljal. Prilika se mu je kmalu podala. Zlovestilne rudeče lise na Vojtehovem obrazu so najboljše pričale o neozdravljivi pljučni bolezni. Pri ugodnem vremenu se je sprehajal mladi mož na zdravem zraku. Na enem takem sprehodu je srečal gospoda župnika. Temu je bilo to srečanje zelo ljubo, pa Vojtehu jako neprijetno. Župnik ga je prijazno nagovoril, vprašaje ga z živim sočutjem po zdravju, pa v trenutju je spoznal, da ni mladeniču njegova družba dvakrat po godu ter da vzbuja njegova mašniška obleka pri njem le nezadovoljstvo. Pri župnikovem nagovoru se je zamračil Vojtehov obraz, na župnikova vprašanja je odgovarjal z neko zbadljivostjo in, ko je začel župnik govoriti o tem, kako oblažujočo, gotovo tolažbo podaja vsakemu trpečemu vera, tu se je priklonil mladi mož in rekel: »Prosim, oprostite, gospod župnik; dolgo govorjenje me zelo utruja in škoduje mojemu zdravju; priporočam se!« — in se izgubil v bližnjem gaju.

Bolezen je hitro naraščala. Zdravnik je pripravil sorodnike na to, da bo dobil bolnik brez dvoma v kratkem krvni odtok, ki je vselej smrtonosen.

Sestra je sporočila stvar gospodu župniku. Ta je imel za svojo dolžnost obiskati bolnika ter ga z vso ljubeznijo in resničnostjo opomniti, da naj pomisli na rešitev svoje v grehih pogreznjene duše. Z vso vročnostjo je priporočal pri maši nesrečneževo dušo v usmiljenje božje in zaupaje v pomoč Najvišjega se je napotil v stanovanje bolnikovo. Sestra Vojtehova ga je vvedla v sobo njegovo. Bolnik je sedel na naslonjaču, glavo imaje naslonjeno ob roke; bilo je videti, da veliko trpi. Pri njegovem prihodu je povzdignil glavo in pogledavši ježno na srebrolasega duhovnika zarjovel:

»Kaj hočete od mene? Nisem vas povabil in rečem vam naravnost, da me s svojim prihodom nadlegujete!«

Župnik se je delal, kakor bi onih nespodobnih, grenkih besed niti slišal ne in se prizadeval na vso moč z vljudnimi besedami razburjenega pomiriti, proseč ga, da naj obrne svojo misel z vročo molitvijo k Bogu, ki

ga gotovo usliši in mu dušo napolni s svetim mirom, kateri je v veliko tolažbo za vsako človeško srce.

Za trenutje se mu je zdelo, kakor da bi bile njegove besede mladega moža ganile, pa zmotil se je. Vojteh je pristopil k skrbnemu dušnemu pastirju in rekel zbadljivo:

»Nikar se ne trudite, jaz nisem hrepenel po vašem pridigovanju, pa mi ga tudi ni potreba.«

Še jedenkrat je poskusil stari župnik bolnika pridobiti. Opomnil ga je na otroška leta, na vero, katera ga je takrat dičila, opomnil ga, da je Bog nanj bolezen poslal, da mu da priliko k spokorjenju, opomnil ga na večnost — — —

Pa zastoj, brezverec je zarjovel nad ljubeznivim starčkom: »Idite in pustite me pri miru! Ali ste si zmislili me trpinčiti!«

Duhovnik je spoznal, da zdaj nič ne opravi z nesrečnežem. Z žalostnim srcem, pa vendar prijazno poslovil se je od njega. Sestro pa, katera je nad trmoglavostjo bratovo skoro obupala, je opomnil, naj ne neha moliti za rešitev njegove duše ter ji obljubil, da pride kmalu zopet obiskat bolnika.

II.

Župnik je bil komaj jedno uro doma, ko dobi od Vojteha pismo, v katerem si je odločno prepovedal vsak daljši njegov obisk; oseba, ki mu je pismo izročila, je pripovedovala, kako je grozil Vojteh sestri, če si zmisli še kdaj duhovnika k njemu pripeljati, da zapusti koj njeno hišo ter se naseli v bližnji gostilni.

Kakor bi hotel milostljivi Bog nesrečnemu bolniku privoščiti še časa za poplisanje, pozdravil se je ta zopet toliko, da se je mogel sprehajati. Nekega dne je srečal zopet župnika, pozdravil in stopal hitro naprej, da bi ga župnik zadržati ne mogel. Tem bolje je župnika presenečil drugega dne obisk bolnikove sestre, ki mu je prišla naznanit veselo novico, da je Vojteh ves spremenjen in da prosi, da bi ga gospod župnik še tega dne obiskal. Lahko si mislimo, da se ni gospod župnik dolgo razmišljal, da bi izpolnil voljo bolnikovo, toda od sestre ni mogel izvedeti ničesar, kako se je ona hitra in srečna izprememba zgodila.

Vojteh je pozdravil gospoda župnika že na stopnicah, poljubil roko ter prosil, naj mu odpusté njegovo prejšnje vedenje. Ko sta pa stopila v sobo, je dejal s solzami v očeh:

»Zahvalite se z menoj, gospod župnik, usmiljenemu Bogu, da mi je dal milost. Prosim, pomagajte mi, da postanem dober kristijan in da z mirnim srcem morem gledati smrti nasproti.«

Gospod župnik je izrekel veselje nad mladeničevim spreobrnjenjem in pridejal: »Pripoznam, da me je vaše spreobrnjenje zelo iznenadilo.«

»Rad verjamem«, odgovoril je Vojteh, »dovolite mi torej, da vam povem, kako se je vse zgodilo. Včeraj po sprehodu sem pregledaval stare knjige v knjižnici svoje sestre; mej drugimi mi pride v roke star molitvenik moje ranjke materé. Niti da bi vedel zakaj, odprl sem

ga in prvo, kar mi je padlo v oči, bila je ta-le podobica. Kakor vidite, je zaznamovala moja mati na zadnjo stran podobice dan, ko sem bil prvič pri sv. obhajilu ter pridejala tole molitvico:

«O, preljubi Jezus, Ti si stopil v srce mojega sina. Molim Tvojo neskončno ljubezen ter prosim, ohrani ga v veri in sveti nedolžnosti. Obvaruj ga pred nevarnostmi tega sveta, da neomadeževan pride v večno življenje.

Sveta božja Porodnica, prosi zanj!»

Mladi mož je začel ganjenja ihteti, potem pa je pripovedoval naprej: »Ni mi bilo mogoče odložiti molitvenika na njegovo prejšnje mesto, vzel sem ga v svojo sobo in utrujen sem se vsedel. Bilo mi je, kakor da bi pred menoj stala moja mati vsa žalostna. Zdelo se mi je, kakor bi gledal v njeno dobro, zvesto oko, kakor bi slišal njene poučne opomine, katere mi je dajala, predno sem šel prvič k svetemu obhajilu in potem na smrtni postelji: »Vojteh, moje ljubo dete, ostani nedolžen in pobožen! ... Bilo mi je, kakor bi donele njene besede vedno v moji duši ... Pa kaj se je zgodilo z menoj! Kako nezvest sem bil svoji materi! — Tu sem občutil v svojem srcu veliko bol in najgorenkejšo obžalovanje. Krčevito sem obračal posamezne liste — Najedenkrat zagledam večerno molitev, ki jo je bila z nami otroci molila ranjka mati vsak dan; nehote sem padel na kolena ter začel moliti po toliko letih! ... Zelo razburjen sem se vlegel, pa zaspati nisem mogel. Še le, ko sem se prekrizal, vzel me je okrepčujoč, tolažilni spanec v svoje objetje; prebudil sem se šele, ko so že predirali solnčni žarki v mojo sobo. Okrepčan, kakor nisem bil že davno pred tem, sem odmolil jutranjo molitev, s katero sem bil navajen že kot otrok pozdraviti vsak novi dan. Od tega trenutja sem sklenil v svojem srcu, zadnje trenutke svojega življenja posvetiti Bogu in z resnično pokoro vsaj nekoliko popraviti velike grehe svojega prejšnjega življenja.«

Sivolasi duhovni pastir je bil do solz ginjen — srečna sestra je pretakala vroče solze v zahvalo usmiljenemu Bogu.

»Prosim, gospod župnik, ne zapuščajte me, ne zapuščajte me, ki vas prosim za pomoč, da popravim vse svoje napake in grehe, prosim, pomagajte mi, da se spravim z neskončno dobrotljivim Bogom, na katerega sem bil pozabil in kateremu sem se bil odtujil —« S temi besedami se je poslovil z gospodom župnikom, zahvaljuje se mu za njegov prijazni obisk.

III.

Po dolgi, z vso resnobo izvršeni pripravi je prejel Vojteh sv. zakramente; vsakega so solze oblile, ki je videl njegovo odkritosrčno in vročo pobožnost — Nebeški Oče je našel zopet jednega izgubljenega sina —

Bolezen se je vlekla do jeseni; naglo se je shujšala. Na Vojtehoovo prošnjo je prihajal župnik vsak dan ga obiskat. Lice mladega moža, prej zatemnelo, je bilo zdaj jasno. Vedno je bil vesel in dobre misli, hvaležen za vsako mu skazano laskavost. Vdal se je popolnoma v voljo božjo, največ časa je žrtvoval molitvi. Tako je

minulo več dnij; Vojteh je čutil, kako ga zapuščajo moči in da ga že objema angelj smrti s svojimi perotmi.

Že ga je jela napadati nezavestnost. Najedenkrat se je prebudil Vojteh; njegovo, s smrtno bledostjo obrito lice se je izjasnilo, oko radostno zazarel in on je sklenil rok, kakor bi koga objemal, zašepetal: »Mati, draga moja mati!« Potem se je zgrudil nazaj in njegova duša se je vznášala na drug lepši svet — Prišla je brez dvojbe dobra mamica, da popelje svoje umirajoče in z Bogom spravljeno dete v blaženo nebeško domovino.

Socijalni pogovori.

Kako so plačani pri nas diurnisti (pisarji), služabniki in uradniki pri državnih uradih? Iz poročila računskega odseka za l. 1893 izvemo, da je bilo tedaj 14,336 pisarjev pri raznih državnih uradih. Izmed teh je imelo 4596 manj nego 1 gl. na dan, 6972 po 1 gl., 476 po 1 gl. — 1 gl. 20 kr., 1925 po 1 gl. 20 kr. — 1 gl. 50 kr., 337 nad 1 gl. 50 kr. na dan. Od diurnistov se vedno zahteva precejšnja izobrazba, večinoma pa tudi od navadnih služabnikov. Teh je bilo l. 1893 14.696. Nad 5000 jih je imelo manj nego po 400 gl. na leto; (med temi 1080 manj nego 250 gl., 3708 manj nego 300 gl., 668 od 300 do 350 gl.) Najvišja plača njihova pa je bila komaj 700 gl. na leto. Če s temi plačami primerjamo letne dohodke advokatov, agentov, raznih špekulantov, bankirjev, raznih družb delničarjev, ki vlečejo brez dela po več tisočakov, ali celo milijonov na leto, se nam pač pokaže, da je ves naš čas bolan. Delo z umom in z rokami je plačano pod ceno, da ima kapital več dobička. Tudi z uradniki je slaba. L. 1893 je bilo med uradniki pri pošti 74,12 odstotkov takih, ki so imeli pod 1000 gl. plače z vsemi dokladami vred; med njimi skoraj polovica pod 700 gl.; na železnici 71,86 odstotkov pod 1000 gl. (deloma pod 700 gl.), po srednjih šolah 29,75 odstotkov pod 1000 gl. In pri tem moramo omenjati, da vsi ti uradniki ne morejo priti dalj, nego do osmega činovnega razreda. Najmanj tretjino življenja zaštedirajo, a pridobljena učenost jih ne obrani, da bi jim čisto ne manjkalo za najpotrebnejše stvari. — Slabše se godi seveda še kmetom, malim obrtnikom in delavcem. Toda vsi ti, duševni in telesni delavci imajo jedno dolžnost, da se namreč združijo med seboj v obrambo delavske vrednosti in uničijo svojega skupnega izsesovavca — liberalni kapitalizem.

Kje se grejejo ubožci po zimi? Vprašanje, ki smo si je tu postavili, daje jako zanimiv odgovor. Reveži si po dnevu tudi po naših mestih iščejo gorke sobe navadno — v žganjariji. Za par krajčarjev, ki si jih je izprosil, ali slučajno prislužil, dobi pravico, da sedi skoro cel dan pri kozarčku žganja na toplem. Da pogovori v mešani žganjarski družbi niso najboljši, se umeva samo po sebi. Ženske in moški, stari in mladi se tu shajajo brez skrbi, da bi se menil svet zanje. Žalostno je to sicer, toda umljivo. Doma, če sploh ima kaj doma, ima mrzlo, vlažno luknjo; tja ga ne mika, tem manj, ker

nima toliko, da bi si privoščil poštene hrane. V žganjariji se vsaj navidezno okrepeča in pogreje, in sicer — po ceni. Iz žganjarije pa prihaja vedno bolj propal, vedno bolj zavržen. Zato je v marsičem odgovorna tudi cela družba, v kateri živé taki reveži. Na Dunaju so nekaj let sem napravili tako zvane gorke sobe, to je več gorkih prostorov, v katere sme vsakdo vstopiti. Notri dobivajo reveži, kolikor je mogoče, tudi skledico tople juhe. V Londonu so letos policaji jeli nabirati za take naprave in so jih uže mnogo ustanovili. Nam se zdé jako velikega pomena. Ne ozdravijo sicer vseh ran, toda mnogo jih olajšajo in veliko hudega zabranijo. Zato pa izražamo srčno željo, naj bi se tudi v naših mestih kaj podobnega uvedlo. Zastarani žganjarji se sicer ne bodo rešili, toda mnogo bi se jih obvarovalo te sramotne kuge in mnogim delavcem brez dela bi se vsaj za trenutje pomagalo iz hude stiske.

Zdravje.*)

Stanovanje.

Kakšen namen ima stanovanje? Odgovor na to ni težak, kajti vsak bo na to odgovoril, da nam stanovanje služi v obrambo proti škodljivostim vremena in za skupno stalno prebivanje. Če pa pomislimo, da človek preživi gotovo polovico svojega življenja v stanovanju, je umevno kake važnosti je stanovanje za zdravje človeško. Nikjer se tako lahkomišelnost ne greši zoper najdražji zaklad človeka, zoper ljubo zdravje, kakor tu. Toda pravični moramo biti in konstatovati, da ta krivda ne zadene v prvi vrsti ljudstva samega, marveč one merodajne kroge kateri so poklicani po svoji vesti skrbeti za občni blagor, kateri so poklicani skrbeti za to, da se omogoči vsakemu državljanu uspešno braniti se proti škodljivostim, ne pa gledati samo na premožne in bogate državljanke. Ti si lahko sami pomagajo, ker imajo dovolj sredstev; revež je pa navezan na gosposko, in kako hudo se mu godi včasih.

Kedor pozna razmere po mestih in je že sam stikoval po različnih delih mesta, bo gotovo pripoznal, da je razlika v stanovanjih tako velikanska, in se je le čuditi, kako zamorejo ljudje v tacihi luknjah prebivati, kakor prebivajo. Ne vemo, kaj bi storili poprej ali pomilovali ubogo ljudstvo ali se pa srdili nad tako malomarnostjo.

Prvič so mala stanovanja v primeri z velikimi strašno draga. Poglejmo v naši beli Ljubljani take temne zaduhle, vlažne sobice brez zraka in prave svetlobe, po kateri ceni se oddajajo; 60, 70 gld. je že ceno, in dotični gospodar dela najboljši »profit« z reveži. Ti si ne vedo pomagati, stanovati morajo, torej vzemo, kar dobe. V taki sobici spi družina, taka sobica služi za kuhinjo, v nji se pere in suši perilo, itd. Kakšno je zdravje tacihi ubogih prebivalcev, kako lahko se nalezajo bolezni! V resnici se skoro vsaka epidemija prične v delih mesta, kjer prebivajo reveži v tacihi razmerah. Kaj pa sledi iz

ttega? Če posamezni hišni posestniki nečejo delati zdravih in primernih stanovanj, če se le zidajo lepe palače, morajo tisti krogi vmes poseči, ki so poklicani oskrbeti, da se nobenemu ne godi krivica. V prvi vrsti so pa gotovo reveži, kakor delavec, mali obrtnik, vredni take pomoči. Vlada, občina in dežela naj vzajemno delujejo, zidajo naj se na občne stroške delavske hiše, proste vsacega davka, in oddajajo naj se zdrava stanovanja za malo odškodnino revežu, ki si služi vsakdanji živež z delom svojih rok, in kateremu je zdravo močno telo potrebno; saj je to njegov kapital. Potem bo tudi njegova družina zdrava, bolezni se bodo zmanjšale in z zdravjem bo rastlo blagostanje.

To je pa edino le mogoče, če vladajo krščanski nazori pri teh merodajnih faktorjih, če jim je izrek svet: »ljubi bližnjega ko sam sebe«. Kapitalist, ki ljubi edino le sebe in svoj denar, zastop v katerem vladajo le kapitalistična liberalna (?) načela, ni zmožen vspeti se do takega krščanskega dejanja.

Dokler se ne ozdravi s krščanskim zdravilom duševna bolezen naše človeške družbe, toliko časa bo tudi telo hiralo vsled raznih bolezni. Zaradi tega je rešitev zdravstvenega vprašanja odvisna od rešitve vprašanja, hoče li družba človeška postati krščanska ali pa vdati se liberalnemu egoizmu.

Drobtine.

Vprašanje. Gospod vrednik! Blagovolite mi pojasniti ta le vprašanja: a) Koliko je dalo tukajšno socijalno demokratično »Delavsko izobraževalno in napredno društvo«, v teku svojega obstanka, podpore svojim obolelim ali sicer potrebnim udom? b) Koliko si je to društvo v teku svojega obstanka pridobilo premoženja? c) Kje je tisto premoženje, če si ga je kaj pridobilo? Brencelj.

Odgovor vredništva. Mi vam pri vsi dobri volji ne moremo postreči, ker o ti stvari vé do sedaj menda le odbor dotičnega društva, ali upamo, da bodo imeli v kratkem občni zbor in potem nam zbrisejo oči, in zadosté vaši radovednosti gotovo z velikimi stevilkami!

Nesreča pod zemljo. Iz Zagorja: V soboto, dne 2. t. m. se je ponesrečil v premogovniku Janez Smrekar. Hotel je vžgati vrvico, da bi razstrelil premog, a bila je vžgana, in ko se je sklonil, da bi zažgal, puhne mu v obraz in ga strašno razmesari. Hvala Bogu, da je pri popolni zavesti prejel še svete zakramente. Štiri ure kasneje je umrl. Zapustil je ženo in jedno dete. V ponedeljek dné 4. t. m. so ga pokopali. Naj v miru počiva!

Socijalistična omika. Dné 7. t. m. je bila v klinjankurški cerkvi na Francoskem postna pridiga. Ko dokonča duhovnik g. Garnijé svoj govor, zakriči neki socijalist: »Jaz hočem besedo.« Verniki so ga opominjali, naj molči, toda nato priskočili so njegovi tovariši in se začeli pretepati z vernimi poslušalci. S težo spravili so jih iz cerkve. Zunaj sta čakala soc. demokratične surovce socijalistična poslanca Ruané in Sembá. — Tudi ta dogodek priča, da socijalistu ni nobena reč sveta.

*) Iz peresa odličnega zdravnika smo dobili ta sestavek, ki se popolnoma strinja z nazori, ki smo jih že objavili o ti zadevi.

Najprimernejši čas socijalističnim shodom. Iz Zagorja: Grablovčev shod v Zagorju je bil v nedeljo 17. sveč. popolno tajen z vstopnicami in sicer mej dopoldansko in popoldansko službo božjo. Vprašamo Grablovca: Ali se še spominjate, kako ste pri nekem shodu pod Erjavčevo hruško zatrjevali, da ne jemljete delavcem vere, marveč da jim prepuščate versko prepričanje popolnoma? Ali se ne pravi to delavcu jemati vero, ako narejate shode med sv. mašo in kršč. naukom, da se potem zaradi vas odtegujejo spolnovanju svojih verskih dolžnosti? Karkoli sem mogel pozvedeti od socijal. demokratov vkljub ostri prepovedi Grablovčevi, bilo je zares za predpust kakor nalašč. To je bilo pa jako pametno in previdno, da se je neki reklo: »Zoper katoliško delavsko družbo nič več ne zabavljati.« Resnica je to, z lažmi in zabavljanjem ne dosežete ničesar.

Zadruga trgovcev in rokodelcev v Kostanjevici je imela, kakor se nam piše, svojo redno sejo 21. febr. t. l. Seja se je vršila v g. Kuntarič-a gostilni v Kostanjevici, pod nadzorstvom g. okrajnega komisarja iz Krškega. G. J. Kessler iz St. Jerneja, predsednik zadruga, je predložil račun za leto 1894., ki je bil enoglasno odobren; dokazal je, da ima zadruga sedaj gotovine 134 gl. 5 kr. in sicer 130 gl. vloženih v poštni hranilnici; s tem je dokazano, da je predsednik vestno uradoval, ko je toliko svoto skupaj spravil pri tako pičlih dohodkih v 6 letni dobi svojega predsedovanja! Posebej ima zadruga še družih potrebnih reči, katere je preskrbel predsednik. Potem se je začela volitev odbornih članov in predsednika. Nad polovica navzočih udov zadruga se je oglasila, naj bi bil sedanji gospod J. Kessler, bodoči predsednik in g. A. Gatsch, trgovec v Kostanjevici podpredsednik, ali nadomestnik, kakor do sedaj, zopet voljen, kar je tudi gospod Kessler sprejel, akoravno se je že preje nekolikokrat izrazil, da se bo tej stvari odslovil. Potem pa se je začelo razgovarjati o zadevi bolniške blagajne, da bi se kako preosnovala, ali pa popolnoma odstranila, ko je v tem kraju zares preveliko breme za rokodelce, ko nje dohodki služijo v podporo večinoma le — zdravniku. Da bi se vendar enkrat usmilili gospodje, kateri imajo veljavne besede, ubogega delavca na deželi, da bi se odstranila nepotrebna bremena ali vsaj tako uredila, da bodo tudi kaj koristila. Kaj pomaga toliko vplačevanje delavcev, ko imajo ob času boleznih le delodajavec njih postrežbo na skrbi; ako je pa bolezen dolga, ima pa deželna bolnišnica čast, da jih sprejme v svoje zavetje, troške pa — občina.

Dober prašek proti socijalnim demokratom. V Grižah na spodnjem Štajarskem priredili so socijalni demokratje shod. Delavci — rudarji so se shoda udeležili v precejšnjem številu, prišel pa je na shod tudi domači gospod — kapelan. Ko pozvoni Ave Marija, opozori, naj bi se molilo, in res so začeli navzoči delavci moliti. Dotični socijalno demokratični učenjaki hoteli so molitev preprečiti in so se obrnili na vladnega zastopnika (glejte!) da bi to zabranil. Vladni zastopnik jih je pa nato poučil, da po naših postavah ni nikjer prepo-

vedano moliti, torej tudi ne pri socijalno demokratičnih shodih (o jej!). Nato so pobrali soc. demokratični agitatorji svoja kopita in šivanke, ter jih od tistega časa ni bilo nič več v dotični kraj. Sredstvo je po ceni in kakor se razvidi iz tega slučaja, tudi pomaga.

Židovska velikodušnost. Dne 28. svečana je stal na Dunaju pred sodnikom siromašen čevljarski pomočnik Matija Cirak. Uboštvo mu je bilo brati z lic. Tožil ga židovski trgovec Zalcer, kateremu je za prodajavnico izdelaval čevlje. Žid mu je plačeval za delo od par celih 45 krajc. Cirak si v silni potrebi, ko je imel doma dalj časa ženo bolno in mu je tudi jedino dete nevarno zbolelo, ni znal drugače pomagati, kakor da je zastavil usnje, katero je bil dobil od žida. Upal je, da dobi v 8 dneh 10 gl. in blago odkupi. A pretekel je določeni čas, in siromak je zapadel zastavo. Cenil je Zalcer svojo škodo na 40 gl., a je odjenjal pred sodnikom na 25 gl.; morebiti bi se bil dal še nekoliko žid omečiti, ako bi imel blago pred seboj in kupca zanje. No, židovske narave ni zatajil. Dejal je namreč sodniku: »Gospod sodnik! velikoduš-n mož sem, ki imam kaj srca. Povračilu se odrekam, ker to ženee tako nič nima in bi jaz tudi nič ne dobil; zadovoljen sem, da ga le kaznujete in zaprete.« Ker je veliko razlogov olajševalo Ciraku krivdo, obsojen je bil v tridnevni zapor. — Židovske velikodušnosti in usmiljenosti Bog daj, da bi ne potrebovali!

Zanimiva sodnijska razsodba. Po londonskih ulicah se je nedavno pomikala nove vrste procesija. Velika množica moških, žensk in otrok je šla vrstoma in pred njimi je zvončkal neki možak z nabiralnikom, kakeršne rabjo cerkovniki v cerkvah, in hvaležno vsprejemal darove, ki so mu jih dajali ljudje. V ti procesiji so se zbrali delavci brez dela s svojimi družinami. Večinoma so bili stavbinski delavci. Napravili so več tacih procesij in nabrali so vselej toliko, da so se mogli pošteno preživiti. Toda gosposka jih je prišla, ker po Londonu, kakor sploh po mestih, ni dovoljeno beračiti. Sodišče v Westkómu pa je odločilo, da ti ljudje ne spadajo pod beraški zakon, ker so poštene in samo na izvanreden način iščejo podpore.

Koliko je v našem cesarstvu ljudij ki ne znajo nič brati ne pisati? L. 1880. je bilo med moškimi od šolskih let naprej takih, ki so branja in pisanja popolnoma nezmožni: na Predarelskem 3·24 odst., na Češkem 6·47, na Dolnj. Avstrijskem 7·28, na Gornj. Avstrijskem 8·21., na Moravi 8·57, v Tirolah 9·40, v Šleziji 10·87, na Solnograškem 11·79, na Štajarskem 25·23, na Koroškem 35·59, na Kranjskem 46·10, na Goriškem 48·93, v Istriji 69·10, v Galiciji 74·24, v Dalmaciji 82·6, v Bukovini 84·22 odstotkov vsega prebivalstva. V celem cesarstvu je bilo takih neizobražencev med vojaškimi novinci (rekruti) l. 1880 39·10 odst., l. 1885 29·7 in nekako ravno toliko l. 1890. Na Ogerskem pa jih je bilo l. 1880 — 50·9 odst. in l. 1885 — 45 odst. popolnoma neukih potrjenih pri vojaškem naboru.

Prihodnja številka Glasnika izide 28. marca.